

از ادامه فعالیت باز خواهند ماند. اما مقامات سعی دارند تا حد امکان انگیزه‌های قیمتی و مالی را جهت حصول اطمینان از تعدیل سریع ساختارهای تولیدی به کار گرفته و موسسات تولیدی دارای وضعیت نامناسب را به سرعت شناسایی و مشکل آنها را حل کنند. هیات مذکور پیشنهاد کرد در جهت جلوگیری از افزایش سهم و نسبت وام‌های غیر جاری، روش‌های متمرکزتری برای رفع معضل آنها (نظیر ایجاد یک شرکت مدیریت دارایی) به کار گرفته شود. همچنین، در این سال گروهی از کارشناسان صندوق بین‌المللی پول جهت ارائه مشاوره فنی در خصوص مبارزه با پول‌شویی به کشور سفر کردند و تجربیات سایر کشورها و برخی توصیه‌های فنی را در اختیار کارشناسان مرتبط قرار دادند.

۱۵-۲- بانک جهانی

در سال ۱۳۸۹، میزان همکاری کشور با نهادهای زیرمجموعه بانک جهانی نسبتاً محدود بود. همکاری‌های دوجانبه در سال مورد بررسی عمده‌تاً شامل طرح موضوع سند همکاری‌های راهبردی بین ایران و گروه بانک جهانی در کمیته راهبردی هیات مدیره اجرایی، مشارکت حداکثری در افزایش سرمایه به صورت عمومی و موردی در چارچوب برنامه «تقویت صدای کشورهای در حال توسعه و گذار»^(۱) و اعلام دیدگاه‌ها و

هرچند گسترش تحریم‌های بین‌المللی در سال ۱۳۸۹ بر روابط مالی و اقتصادی کشور با برخی از سازمان‌های بین‌المللی تأثیر گذاشت اما مانع از حضور فعال و تاثیرگذار کشور در سازمان‌ها و نهادهای مالی و اقتصادی منطقه‌ای و بین‌المللی نشد.

۱۵-۱- صندوق بین‌المللی پول

در سال ۱۳۸۹، هیات مشاوره ماده چهار صندوق بین‌المللی پول طبق رویه سال‌های گذشته از کشور بازدید کرد و ضمن ملاقات با مقامات و کارشناسان حوزه‌های مختلف اقتصادی کشور، گزارشی از آخرین تحولات اقتصادی تهیه کرده و در اختیار هیات مدیران اجرایی قرار داد.

در راستای ارائه کمک‌های فنی، هیات مشاوره فنی صندوق بین‌المللی پول در خرداد ماه ۱۳۸۹ با حضور در ایران گزارش «تامین ثبات مالی برای دستیابی به رشد اقتصادی پایدار» را ارائه کرد. از جمله نکات ارائه شده در این گزارش می‌توان به اتخاذ تدابیر افزایش تسهیلات یارانه‌ای در جهت افزایش سریع رشد اقتصادی و کنترل مصارف دولتی در کوتاه‌مدت و عدم اعمال محدودیت در اجرای سیاست پولی اشاره کرد. ارزیابی گزارش مذکور آن بود که انتظار می‌رود در نتیجه اجرای مرحله نخست قانون هدفمندی یارانه‌ها، هزینه‌های تولید با افزایش مواجه شود، در حالی‌که درآمد حاصل از فروش (حداقل براساس شرایط واقعی) ممکن است کاهش یابد. در نتیجه، تعدادی از موسسات به دلیل وقفه در تجدید ساختارهای تولیدی دچار زیان شده و برخی

۱- در گروه بانک جهانی، کشورهای در حال توسعه و گذار ۴۳ درصد از کل سهام را در اختیار داشتند. برای ایجاد تساوی بین میزان سهام کشورهای در حال توسعه و گذار و کشورهای توسعه‌یافته، از سال ۲۰۰۲ تاکنون برنامه‌ای با عنوان «تقویت صدای کشورهای در حال توسعه و گذار» در دستور کار صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی قرار گرفت تا ۷ درصد اختلاف یاد شده در میزان سهام موجود از کشورهای توسعه‌یافته کاسته و به تناسب قدرت اقتصادی و سهام فعلی، به کشورهای در حال توسعه و در حال گذار منتقل شود. البته این امر برای کشورهای مذکور جنبه اختیاری داشته است.

فصل ۱۵ روابط با سازمان‌های پولی و مالی بین‌المللی

می‌شود. در سال ۱۳۸۹، این بانک در مجموع حدود ۳۵۱/۰۳ میلیون یورو از تامین مالی پروژه‌های کشور را بر عهده گرفت.

شرکت اسلامی بین‌المللی تامین مالی تجاری^(۲)، یکی از شرکت‌های وابسته به بانک توسعه اسلامی است که علاوه بر دولت، برخی از بانک‌های کشور نیز در آن سهامدارند. در سال مورد بررسی، در میان استفاده‌کنندگان از تسهیلات کوتاه‌مدت شرکت مزبور، در مجموع حدود ۲۳۲/۵ میلیون دلار تامین مالی تجاری به صورت مستقیم و غیرمستقیم (از طریق اعطای خطوط اعتباری به بانک‌ها) به کشور به تصویب رسید.

جدول ۱۵-۲- پروژه‌های خاتمه‌یافته بانک توسعه اسلامی

در سال ۱۳۸۹ (مبلغ: میلیون دلار)		نام پروژه	مبلغ تسهیلات	تاریخ خاتمه
خرید تجهیزات و احداث پست فارس		۴۳/۰	۱۳۸۹/۴/۹	
فاضلاب همدان		۳۵/۷	۱۳۸۹/۷/۶	
مساعادت اعلان سیل به پروژه‌های				
آبی استان گلستان		۱۴/۵	۱۳۸۹/۷/۸	
ساختمان سد آیدوغموش و				
شبکه زهکشی		۴۶/۲	۱۳۸۹/۱۰/۳	

ماخذ: سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران

جدول ۱۵-۳- تسهیلات بلندمدت بانک توسعه اسلامی به ایران

ذینفع	نام پروژه	اعتبار مصوب (میلیون یورو)	تاریخ تصویب
شرکت تهیه و تولید مواد معدنی	زغال سنگ خمردود	۵۶/۰۰	۱۳۸۹/۳/۳۱
وزارت جهاد کشاورزی	سیلوی شرق تهران	۱۸/۹۶	۱۳۸۹/۵/۱۷
شرکت آب و فاضلاب کشور	جمع‌آوری فاضلاب روستایی	۱۹۴/۵۷	طی دو مرحله ۱۳۸۹/۷/۱۲ و ۱۳۸۹/۱۰/۱۸
شرکت مینا	نیروگاه گازی فارس	۸۱/۵۰	۱۳۸۹/۹/۷

ماخذ: سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران

مواضع کشور در اجلاس بهاره و سالانه بود. با توجه به اتمام سند همکاری راهبردی مشترک ایران و بانک جهانی، در سال ۱۳۸۹ هیچ طرح جدیدی بررسی نشد. از میان طرح‌های پیشین که به مرحله اجرا رسیده می‌توان پروژه «آب و فاضلاب شهرهای شمالی» کشور (شامل شهرهای انزلی، رشت، ساری و بابل) با سقف وام ۲۲۴ میلیون دلار و پروژه «مدیریت جامع آب و خاک البرز» با سقف وام ۱۲۰ میلیون دلار را نام برد.

جدول ۱۵-۱- وضعیت پروژه‌های موسسات گروه بانک

جهانی در ایران در سال ۱۳۸۹ (مبلغ: میلیون دلار)			
نام پروژه	وضعیت پروژه	سقف وام	مبلغ استفاده شده تا پایان سال ۱۳۸۹
طرح مدیریت جامع آب و خاک البرز	در حال اجرا	۱۲۰	۴۴
طرح آب و فاضلاب شهرهای شمالی	در حال اجرا	۲۲۴	۱۷۰

ماخذ: سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران

۱۵-۳- بانک توسعه اسلامی

ایران با پذیره‌نویسی ۱۴۹۱ میلیون دینار اسلامی^(۱) به عنوان سومین سهامدار بزرگ بانک توسعه اسلامی محسوب

۲- International Islamic Trade Finance Corporation (ITFC)

۱- ارزش هر دینار اسلامی معادل یک حق برداشت مخصوص (SDR) می‌باشد.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۸۹

بستانکاران و هند، بنگلادش و سریلانکا بزرگ‌ترین بدهکاران در مجموع مبادلات این اتحادیه بودند.

براساس گزارش دبیرخانه اتحادیه، در سال ۲۰۱۰ ایران با حجم تجاری^(۴) معادل ۱۳۱۹۱/۳ میلیون دلار، از بیشترین تراز مبادلاتی مثبت (۱۱۶۶۵/۹ میلیون دلار) برخوردار بود. علاوه بر آن، به‌استثنای نپال، بوتان و میانمار که به ترتیب از تراز مثبت ۴۴/۱، ۲۱/۱ و ۲/۵ میلیون دلاری برخوردار بودند، سایر کشورهای عضو تراز مبادلاتی منفی داشتند. مجموع مبادلات ایران در سال مورد بررسی قابل تفکیک به ۱۲۴۲۸/۶ میلیون دلار صادرات (بستانکار) و ۷۶۲/۷ میلیون دلار واردات (بدهکار) بود که نشان می‌دهد از مبادلات مزبور ۶/۱ درصد به صورت پایاپای و بقیه برحسب ارز تسویه شده است.

۱۵-۴- اتحادیه پایاپای آسیایی^(۱)

مجموع ارزش مبادلات (یک‌طرفه و بهره تعهدی)^(۲)

درون اتحادیه پایاپای آسیایی در سال ۲۰۱۰ بالغ بر ۲۰۶۳۴/۲ میلیون دلار بود که ۴۶/۶ درصد نسبت به دوره مالی قبل افزایش نشان می‌دهد. همچنین، کل مبادلات سازمان‌دهی شده از طریق اتحادیه^(۳) در سال مالی مذکور حدود ۴۱۲۶۸/۴ میلیون دلار بود که نسبت به دوره مشابه قبل ۴۶/۶ درصد افزایش یافت. در این سال ۴۳/۱ درصد از مجموع مبادلات اتحادیه به صورت پایاپای تسویه شد.

در سال ۲۰۱۰، هند و میانمار به ترتیب با تسویه پایاپای ۶۴/۹ و ۴۶/۵ درصد از مبادلات خود در صدر کشورهای عضو قرار داشتند. در این سال ایران و هند به ترتیب بزرگ‌ترین

جدول ۱۵-۴- ارزش مبادلات اتحادیه پایاپای آسیایی در سال ۲۰۱۰(۱)

(میلیون دلار)

ارزش مبادلات بستانکار	ارزش مبادلات بدهکار	تراز مبادلات	تسویه به صورت پایاپای(درصد)	تسویه برحسب ارز(درصد)	
۱۶۵/۳	۴۳۸۹/۵	-۴۲۲۴/۲	۳/۸	۹۶/۲	بنگلادش
۲۱/۱	۰/۰	۲۱/۱	۰/۱	۹۹/۹	بوتان
۷۱۹۳/۹	۱۱۰۸۹/۸	-۳۸۹۵/۹	۶۴/۹	۳۵/۱	هند
۱۲۴۲۸/۶	۷۶۲/۷	۱۱۶۶۵/۹	۶/۱	۹۳/۹	ایران
۰/۰	۱۳/۸	-۱۳/۸	۰/۰	۱۰۰/۰	مالدیو
۴/۶	۲/۱	۲/۵	۴۶/۵	۵۳/۵	میانمار
۵۸/۱	۱۳/۹	۴۴/۱	۲۴/۰	۷۶/۰	نپال
۵۶۴/۶	۱۸۰۹/۸	-۱۲۴۵/۲	۳۱/۲	۶۸/۸	پاکستان
۱۹۸/۰	۲۵۵۲/۵	-۲۳۵۴/۵	۷/۸	۹۲/۲	سریلانکا
۲۰۶۳۴/۲	۲۰۶۳۴/۲	±۱۱۷۳۳/۵ ^(۲)	۴۳/۱	۵۶/۹	جمع کل

ماخذ: دبیرخانه اتحادیه پایاپای آسیایی، گزارش سال ۲۰۱۰

۱- شامل مبادلات یک‌طرفه و بهره تعهدی می‌باشد و مبادلات دلاری و یورویی را در بر می‌گیرد.
۲- استفاده هم‌زمان از علائم + و - در اینجا نشان‌دهنده خالص وضعیت بدهکار و بستانکار می‌باشد.

۱- Asian Clearing Union(ACU)

۲- One Way Plus Accrued Interest

۳- شامل مجموع مبادلات بدهکار، بستانکار و بهره تعهدی می‌باشد.

۴- مجموع مبادلات سازمان‌دهی شده از طریق اتحادیه پایاپای آسیایی

جدول ۱۵-۵- مجموع مبادلات سازماندهی شده از طریق اتحادیه پایاپای آسیایی^(۱)

(میلیون دلار)

نرخ رشد(درصد)	تغییر	سهام(درصد)		سال		
		۲۰۱۰	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۰۹	
۴۴/۰	۱۳۹۱/۲	۱۱/۰	۱۱/۲	۴۵۵۴/۸	۳۱۶۳/۶	بنگلادش
۲۹/۷	۴/۸	۰/۱	۰/۱	۲۱/۱	۱۶/۳	بوتان
۴۸/۱	۵۹۴۰/۵	۴۴/۳	۴۳/۹	۱۸۲۸۳/۷	۱۲۳۴۳/۲	هند
۴۹/۲	۴۳۵۰/۸	۳۲/۰	۳۱/۴	۱۳۱۹۱/۳	۸۸۴۰/۵	ایران
-	-	*	-	۱۳/۸	-	مالدیو(۲)
۶۵/۹	۲/۷	*	*	۶/۸	۴/۱	میانمار
۹/۳	۶/۱	۰/۲	۰/۲	۷۲/۰	۶۵/۹	نیپال
۱۵/۸	۳۲۳/۹	۵/۸	۷/۳	۲۳۷۴/۵	۲۰۵۰/۶	پاکستان
۶۵/۶	۱۰۸۹/۸	۶/۷	۵/۹	۲۷۵۰/۶	۱۶۶۰/۷	سريلانکا
۴۶/۶	۱۳۱۲۳/۶	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۴۱۲۶۸/۴	۲۸۱۴۴/۸	جمع کل

۱- شامل مجموع مبادلات بدهکار، بستانکار و بهره تعهدی است.

ماخذ: دبیرخانه اتحادیه پایاپای آسیایی، گزارش سال ۲۰۱۰
۲- این کشور از سال ۲۰۱۰ عضو اتحادیه شده است.

۱۵-۵- هیات خدمات مالی اسلامی^(۱)

ایران به عنوان یکی از اعضای اصلی هیات خدمات مالی اسلامی، در سال ۱۳۸۹ در نشست‌های شورای عالی هیات خدمات مالی اسلامی و جلسات مجمع عمومی هیات خدمات مالی اسلامی شرکت نمود. مهم‌ترین تعاملات صورت گرفته با هیات مذکور در این سال عبارتند از: مشارکت مقامات کشورمان در جلسات شورای عالی و مجمع عمومی هیات خدمات مالی اسلامی به عنوان عضو اصلی و عضو کارگروه کفایت سرمایه، کمیته‌های فنی و ساختار مدیریتی.

مجامع و نشست‌های تشکیل شده به انتشار استانداردهای ناظر بر الزامات توان پرداخت بدهی برای موسسات تکافل (بیمه اسلامی)^(۲) انجامید و شرایط انتشار

اقدام عمده صادرات کشور به کشورهای عضو اتحادیه پایاپای آسیایی در سال مورد بررسی شامل قیر و مشتقات آن، انواع مواد شیمیایی و فرآورده‌های پتروشیمی (نظیر وازلین و پارافین)، فرآورده‌های نفتی، بنزن، روی، سنگ مس، محصولات آهنی و فولادی، سنگ‌های ساختمانی، کفپوش، پوست و چرم، پسته، خرما، خشک و تازه، زیره سبز، کشک، تخم گشنیز، گندم و ماکارونی بود. در مقابل، انواع لباس و منسوجات، الیاف، خوراک دانه سویا، موز، دانه ذرت، دانه کنجد، مواد آهنی و فولادی، آلومینیوم، منواکسید سرب، واکسن انسانی، ابزار ریخته‌گری، مکمل‌های غذایی و دارویی، انواع لوبیا، برنج، نارنگی، گلابی هندی، انبه، گردوی تازه و خشک شده، احشام پرورشی، شیره نیشکر، روغن خرما، ابزارهای انتقال آب، چای، الکل اتیلیک، انواع نارگیل و نارگیل خشک شده، پوست و چرم، روغن‌های سبک و میوه‌های استوایی مهم‌ترین اقلام وارداتی کشور از کشورهای عضو اتحادیه پایاپای آسیایی بودند.

۱- Islamic Financial Services Board (IFSB)

۲- Standard on Solvency Requirements for Takâful (Islamic Insurance) Undertakings, IFSB-۱۱, December, ۲۰۱۰

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۸۹

قبیل عدم توسعه مالی، بالا بودن هزینه‌های صادرات کالا به علت بعد جغرافیایی و موانع گمرکی و غیرتعرفه‌ای مواجه است. این عوامل باعث شده تا همگرایی لازم جهت ارتقای همکاری‌های منطقه‌ای، به صورت پراکنده شکل گرفته و علی‌رغم صدور موافقت‌نامه‌های تجاری و بیانیه‌های همکاری مختلف، گروه مذکور در دستیابی به اهداف اقتصادی خود همانند اتحادیه آسیای جنوب شرقی موفق نباشد.

اهم رخدادها و فعالیت‌های صورت گرفته توسط گروه

D-۸ در سال ۱۳۸۹ عبارتند از: پیشنهاد تشکیل صندوق سرمایه‌گذاری مشترک D-۸ توسط ایران، برگزاری نشست مقامات دولتی عهده‌دار صنایع کوچک و متوسط (SMEs)^(۵) عضو D-۸ در تهران، آماده‌سازی جهت اجرایی شدن موافقت‌نامه تجارت ترجیحی (PTA)^(۶) با برگزاری نشست مقامات ارشد تجاری هشت کشور در استانبول، برگزاری اولین نشست توسعه صنعت مالی اسلامی در کوآلامپور در زمینه بانکداری اسلامی با تمرکز بر اوراق صکوک، برگزاری اولین گردهمایی کارگروه کشتیرانی در نیجریه، نشست مدیران هواپیمایی کشوری در آنتالیا و برگزاری کارگاه آموزش صنعتی توسط سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی در تهران.

همچنین، در نشست کارشناسان بانک‌های مرکزی،

اعضای D-۸ آمادگی خود را برای افزایش حجم مبادلات بانکی، همکاری در زمینه بانکداری بدون ربا، تامین مالی اعتبارات خرد، مبارزه با پولشویی و تبادل نظر در زمینه‌های مرتبط اعلام کردند.

۵- Small and Medium Size Enterprises

۶- Preferential Trade Agreement

رهنمود در زمینه‌های مدیریت ریسک و کفایت سرمایه (معاملات مباحه کالا)^(۱)، هموارسازی سود پرداختی به دارندگان حساب سرمایه‌گذاری^(۲)، تعیین ضریب آلفا در محاسبه نسبت کفایت سرمایه موسسات اعتباری اسلامی^(۳) و پذیرش رتبه‌بندی انجام‌شده توسط موسسات اعتبارسنجی بیرونی در مورد تکافل و تکافل انکابی^(۴) را فراهم نمود. علاوه بر بانک مرکزی، سازمان بورس و اوراق بهادار و تعدادی از بانک‌ها نیز در این هیات عضویت دارند.

۱۵-۶- گروه D-۸

گروه کشورهای در حال توسعه موسوم به D-۸ با دارا بودن بیش از یک میلیارد نفر جمعیت تا سال ۲۰۱۱ مشتمل بر هشت کشور ایران، ترکیه، مالزی، اندونزی، مصر، پاکستان، نیجریه و بنگلادش در سال ۱۹۹۷ رسماً کار خود را آغاز کرد. داده‌های پایگاه اطلاع‌رسانی D-۸ نشان می‌دهد حجم تجارت داخلی اعضای این گروه تا سال ۲۰۱۱ حدود سه درصد کل مبادلات جهانی بوده و پیش‌بینی می‌شود در سال ۲۰۱۸، مطابق سند چشم‌انداز همکاری‌های اقتصادی ده ساله رقم مذکور به ۱۵ تا ۲۰ درصد برسد. برخلاف سایر اعضای این گروه، در کشورهایی همچون مالزی و ترکیه، توسعه مالی در سطح بالایی قرار دارد و به‌طور کلی گروه D-۸ با مشکلاتی از

۱- Guidance Note in Connection with the Risk Management and Capital Adequacy Standards: Commodity Murâbahah Transactions, Guidance Notes ۲, December, ۲۰۱۰

۲- Guidance Note on the Practice of Smoothing the Profits Payout to Investment Account Holders, Guidance Notes ۳, December, ۲۰۱۰

۳- The Determination of Alpha in the Capital Adequacy Ratio for Institutions (other than Insurance Institutions) offering only Islamic Financial Services, Guidance Notes ۴, March, ۲۰۱۱

۴- Guidance Note on the Recognition of Ratings by External Credit Assessment Institutions (ECAIS) on Takâful and ReTakâful Undertakings, Guidance Notes ۵, March, ۲۰۱۱

۱۵-۷- بانک تجارت و توسعه اکو^(۱)

موسسات کشورهای عضو، تایید دولت‌های عضو در این بانک الزامی است. در حال حاضر، واحد پول معمول در حساب‌های این بانک، SDR می‌باشد؛ با این حال، پیشنهادهای هم توسط سایر اعضا جهت استفاده از دلار یا یورو به عنوان ارز جایگزین وجود دارد. این بانک در سال ۱۳۸۹ معادل ۱۸ میلیون یورو تسهیلات برای تامین مالی پروژه «شبکه فاضلاب شهریار» مصوب نمود. همچنین، پروژه «فاضلاب بیرجند» به ارزش ۱۷/۳ میلیون یورو به بانک مزبور معرفی شده و فرآیند اداری آن در حال اجرا است.

ایران، ترکیه و پاکستان به عنوان اعضای موسس اکو^(۲) با تاسیس بانک توسعه و تجارت اکو در صدد برآمدند ارتقای توسعه اقتصادی و افزایش سطح رفاه عمومی اعضا را از طریق گسترش تجارت درون منطقه‌ای دنبال کنند. تامین مالی مبادلات تجاری و تسهیل تامین سرمایه مورد نیاز بخش‌های اقتصادی از طریق تاسیس یک بانک منطقه‌ای، مهم‌ترین راهبرد اتخاذ شده توسط اعضا بوده است. این بانک مسئولیت حمایت از پروژه‌های اشتغال‌زا در کشورهای عضو را از طریق تدوین برنامه‌های مشترک بر عهده دارد. برای عضویت بانک‌ها و

۱- ECO Trade and Development Bank
۲- Economic Cooperation Organization